

דף לב

'אלא גזירה דילמא חליץ ברישא והדר מייבם וקם ליה באשר לא יבנה...'. מבואר שטעם האיסור הוא גזירה אטו שתי יבמות הבאות מבית אחד. ומה שנקט התנא טעם אחר, משום זיקת שני יבמים – נראה מפני שטעמו של התנא כולל אופן שאין לה צרה, שאז אין לאסור משום שתי יבמות רק משום שנראית כאשת שני מתים. והוצרכו בגמרא לטעם הנוסף כדי לבאר מדוע גם אשת השני חולצת הגם שאין בה כלל זיקת שני יבמים – רק משום שנראות כשתי יבמות מבית אחד (עפ"י ים של שלמה, וכמשמעות דברי הרמב"ם בהל' יבום ו. ויישב בזה קושית התוס' מסתירת הסוגיות, שבאמת גם לסוגיתנו יש אופן של אשת שני מתים מדאורייתא ואעפ"כ הוצרכו לטעם הנוסף כנ"ל).

'אמר רבא: נתן גט למאמרו הותרה צרתה אבל היא אסורה דמחלפה בבעלת גט. איכא דאמרי אמר רבא: נתן גט למאמר הותרה אפילו היא, מאי טעמא – מאי דעבד בה שקליה'. ואם תאמר הלא לכאורה אין הגט מפקיע את המאמר למפרע ואם כן מה טעם אינה אסורה משום שהיא גרושת אחיו מדרבנן.

יש לומר שלא עשו המאמר כקדושין גמורים, אף לא מדרבנן, כיון שזיקת יבום עליה, והרי מבואר בגמרא (מג:): לענין חציה שפחה וחציה בת חורין שכל שאין קידושיה קדושין גמורים לאסור את האשה בכרת אלא בלאו, לא נאסרה האשה לאחיו כשפקעו קידושיה – לפיכך אין המאמר אסורה על האחיים לאחר שנתן גט למאמרו (עפ"י גליונות קהלות יעקב).

יש מי שפירש (וכן מורה פשט הדברים בתו"י) שהגט מבטל את המאמר למפרע. ובוזה מובן מדוע הוצרכה הגמרא לגזרה שמא יאמרו שתי יבמות הבאות מבית אחד מתייבמות, ולא נקטו המשנה כפשוטה, משום 'אשת שני מתים' מדרבנן – אלא מפני שכשמת האח השני בטל מאמרו [כשם שבטל על ידי הגט] ועל פי דין היא מותרת להתיבם כיון שאינה אשת שני מתים, ורק משום גזרה אסורה (עפ"י חדושי הגר"ש יד, ועע"ש יג).

'עבר עבירה שיש בה שתי מיתות נידון בחמורה. רבי יוסי אומר נידון בזיקה הראשונה הבאה עליו. ותניא כיצד אמר רבי יוסי... אשת איש ונעשית חמותו – נידון באשת איש'. טעמם של חכמים לחייב על החמורה אף על פי שאין איסור חל על איסור, שלדעתם חמותו הוא איסור כולל – שכולל איסור בשאר קרובותיה, ואף על פי שזהו איסור משם אחר, סוברים חכמים שגם זה נחשב 'איסור כולל' [ורבי יוסי סובר שאין זה 'כולל'. עתוס' ד"ה איסור]. (עפ"י שער המלך הל' איסורי ביאה דף סג ע"ד. ואף בדעת רבי יוסי כתבו כמה ראשונים [דלא כהתוס'] ש'איסור כולל' הוא הגם שהוא בשם אחר אלא יש מפרשים שמדובר שאין כאן קרובות נוספות הנאסרות על ידי שנעשית חמותו).

ועוד יש לומר שסוברים חכמים איסור חמור חל על איסור קל, אפילו אינו כולל דברים נוספים, וכן דעת רבי יהודה (בחולין ק:): ורבי (בכריתות כג:). ואולם אין הלכה כן (עתוס' שבועות כג: ד"ה דמוק).

(ע"ב) 'קפץ רבי חייא ונשבע, העבודה כך שמעתי מרבי שתיים. קפץ בר קפרא ונשבע העבודה כך שמעתי ברבי אחת' – ואין כאן תקלה ועונש משום איסור שבועת שקר, כי כל אחד נשבע באמת כפי שהוא זוכר, אלא שלבו אנסו (עפ"י שבועות כו. ותוס' שם).

*

'לקוברו בין רשעים גמורים' (במאירי ובראב"ד (איס"ב ב,ו) העתיקו: **רשעים חמורים**) –
 'פירשו התוס', והוא עיקר, לקוברו אצל רשע כמותו שהוא בעל עבירה הרבה לפי שאין קוברים רשע
 אצל צדיק. ומה שנוהגין העשירים לקנות מקום חשוב לקברו כדי להיות שוכבים אצל צדיק, לפי הסברא
 יוצא שכרם בהפסדם כי אולי אינם ראוים לכך ויענשו כי צר ורע לצדיק שישכוב רשע או שאין הגון
 אצלו, ממעשה דאלישע יוכיח – על כך צריך ראות היטיב אם לא שידי בעלי כיסים תקפה עלינו/ (לשון
 מהרש"ל).

ע"ע יו"ד שסב,ה; אגרות משה יו"ד ח"ד נו.

דף לג

'במאי קמיפלגי באיסור כולל ואליבא דר' יוסי...' קשה, הלא בר קפרא אמר משום שהותרה לכל
 ולא משום שאין איסור חל על איסור. ויש לומר, אמנם בר קפרא דן מעצמו טעם לדברי רבי [כלשון
 דלעיל 'התחיל רבי חייא / בר קפרא לדון'], אבל מחמת סתירת השבועות של רבי חייא ובר קפרא, והלא
 ודאי לא שיקר אחד מהם במה ששמע מרבי – על כרחנו ליישב סתירת השמועות במחלוקת תנאים
 בענין איסור חל על איסור (עפ"י רשב"א, וע"ע בריטב"א ובמאירי). ובתוס' ישנים מובא שהטעם דלעיל אינו
 עיקר שהרי אפשר לומר לשני צדדים.

ולפי המסקנא שנחלקו בחלות איסור על איסור בבת אחת, יש לקיים הטעם שאמרו עם הטעם המבואר
 בגמרא ושניהם משלימים זה את זה, שהואיל והותרה השבת במקדש, לכך אין איסור זה חל על איסור
 זרות שלא הותר. ורבי חייא אינו סובר סברא זו מפני שלא הותרה שבת אלא אצל כהנים (כן משמע בתוס'
 ד"ה בר קפרא).

ומשמע לפי זה שאם קדם האיסור שהותר, כגון שנטמא ואח"כ נעשה בעל מום – מודה בר קפרא שחייב משום טומאה.

אי נמי שחתך אצבעו בסכין טמאה. התוס' העמידו כשבנגיעת הסכין נעשה המום, כגון שהיתה אצבעו
 חתוכה עד משהו האחרון. ואולם בריטב"א משמע שאף על פי שקדמה הנגיעה למום הואיל ומעשה אחד
 הוא ותוך כדי דיבור – הרי זה 'בת אחת'.

– הקשה מהרש"ל, מדוע לא אמרו שנטמא ואחר כך ארע בו מום, שהרי טומאה הותרה בציבור ואם כן
 שני האיסורים באו בבת אחת, בשעה שנעשה בעל מום.
 ותירץ שאינו סובר 'הותרה' אלא 'דחוויה' [והרי רבי יוסי סובר להדיא בפסחים (עח) טומאה דחוויה בציבור,
 וכאן אליביה קיימינן. קרני ראם], וכל שיש כהן טהור אסור לעשות בטומאה הלכך נחשב שאיסור טומאה
 קדם [ואעפ"י שאם עבד בטומאה לא פסל, מכל מקום לכתחילה אסור (וי"א שפסל. ע' מרכבת המשנה ביאת
 מקדש ד,ז; חזו"א אה"ע קלט,ג – בדעת הרמב"ם)].

ומהרש"א תירץ כיון שנטמא קודם שנעשה בעל מום והיה בר עבודה בטומאתו בקרבן ציבור לכולי
 עלמא, היאך יחול עליו שוב איסור טומאה משנעשה בעל מום [ואינו דומה לזר ששימש בשבת כשהביא
 שתי שערות, וכן בעל מום שנטמא ואח"כ הביא שתי שערות, שמעולם לא היה בר עבודה בטומאתו].
 ובקרני ראם פקפק בסברא זו.

'אלא לבר קפרא למה ליה לאשתבועי' שאם כדי להוציא מסברת רבי חייא בר פלוגתתו, די בדיבור
 קל ואין צריך שבועה (עפ"י ריטב"א).